

Det interne regnskabs opgaver.

Af C. G. KINCH-JENSEN¹⁾

I sin bog „Regnskabsvæsenets Opgaver og Problemer i ny Belysning“ opstiller professor Vagn Maden fire hovedopgaver for det interne regnskab:

- 1) Kalkulationsopgaven
- 2) Kontrolopgaven
- 3) Alternativopgaven
- 4) Registreringsopgaven.

Disse fire opgaver knyttes til hvert sit regnskabssystem, nemlig henholdsvis:

- 1) Ordreregnskabet
- 2) Afdelings- og standardregnskabet
- 3) Grænse- og bidragsregnskabet
- 4) Oplysnings- og variabilitetsregnskabet.

For en teoretisk behandling af emnet „regnskabsvæsenets opgaver i relation til systemerne, der skal løse dem“ kan der næppe være indvendinger at gøre mod en sådan sammenstilling og den isolerede behandling af de enkelte samhørende opgaver og systemer, men det forekommer mig, at man på denne måde kommer frem til – for praktiske formål – uacceptable eller ikke helt tilfredsstillende slutninger. Dette gælder ikke mindst på baggrund af, hvad professor Vagn Madsen fastslår (i konklusionen side 167), „at man ikke kan komme uden om at opbygge det interne regnskabssystem individuelt for den enkelte virksomhed. Sjældent vil et enkelt af de teoretiske systemer være umiddelbart anvendeligt; i regelen må ideer og dele af systemerne kombineres ud fra en afvejning af fordele og ulemper til nye særprægede systemer, som kombinerer virksomhedens behov for oplysninger med de praktiske muligheder for at fremskaffe dem på en overskuelig og nogenlunde rigtig måde“. Gennem den isolerede behandling af opgaverne og de tilhørende systemer kommer man formodentlig – som prof. Vagn Madsen – til den konklusion, at kun oplysnings- og variabilitetsregnskabet er brugbart, idet hensynet til alternativkalkuler og budgetlægning må være det afgørende, hvorefter kalkulations- og kontrolopgaven bliver skudt i baggrunden eller endog umuliggjort.

Det var efter min opfattelse ønskeligt, om man i teorien – ud over hvad der behandles i case-studies – mere generelt kunne arbejde med modeller, der på forskellig måde er typiske med hensyn til kombinationsmuligheder af de for de forekommende opgaver egnede systemer. Jeg føler mig overbevist om, at der i mange tilfælde fore-

¹⁾ cand. oecon., regnskabschef, A/S Pakko Tryk.

Det interne regnskabs opgaver.

Af C. G. KINCH-JENSEN¹⁾

I sin bog „Regnskabsvæsenets Opgaver og Problemer i ny Belysning“ opstiller professor Vagn Maden fire hovedopgaver for det interne regnskab:

- 1) Kalkulationsopgaven
- 2) Kontrolopgaven
- 3) Alternativopgaven
- 4) Registreringsopgaven.

Disse fire opgaver knyttes til hvert sit regnskabssystem, nemlig henholdsvis:

- 1) Ordreregnskabet
- 2) Afdelings- og standardregnskabet
- 3) Grænse- og bidragsregnskabet
- 4) Oplysnings- og variabilitetsregnskabet.

For en teoretisk behandling af emnet „regnskabsvæsenets opgaver i relation til systemerne, der skal løse dem“ kan der næppe være indvendinger at gøre mod en sådan sammenstilling og den isolerede behandling af de enkelte samhørende opgaver og systemer, men det forekommer mig, at man på denne måde kommer frem til – for praktiske formål – uacceptable eller ikke helt tilfredsstillende slutninger. Dette gælder ikke mindst på baggrund af, hvad professor Vagn Madsen fastslår (i konklusionen side 167), „at man ikke kan komme uden om at opbygge det interne regnskabssystem individuelt for den enkelte virksomhed. Sjældent vil et enkelt af de teoretiske systemer være umiddelbart anvendeligt; i regelen må ideer og dele af systemerne kombineres ud fra en afvejning af fordele og ulemper til nye særprægede systemer, som kombinerer virksomhedens behov for oplysninger med de praktiske muligheder for at fremskaffe dem på en overskuelig og nogenlunde rigtig måde“. Gennem den isolerede behandling af opgaverne og de tilhørende systemer kommer man formodentlig – som prof. Vagn Madsen – til den konklusion, at kun oplysnings- og variabilitetsregnskabet er brugbart, idet hensynet til alternativkalkuler og budgetlægning må være det afgørende, hvorefter kalkulations- og kontrolopgaven bliver skudt i baggrunden eller endog umuliggjort.

Det var efter min opfattelse ønskeligt, om man i teorien – ud over hvad der behandles i case-studies – mere generelt kunne arbejde med modeller, der på forskellig måde er typiske med hensyn til kombinationsmuligheder af de for de forekommende opgaver egnede systemer. Jeg føler mig overbevist om, at der i mange tilfælde fore-

¹⁾ cand. oecon., regnskabschef, A/S Pakko Tryk.

kommer eller vil kunne forekomme systemer, der tilsyneladende primært koncentrerer sig om kalkulations- og/eller kontrolopgaver, uden at man – hvad materiale til kalkuleformål angår – kan siges at være dårligere rustet, end hvis man direkte havde anlagt et oplysningsregnskab.

Det er ikke min erfaring, at løsning af kalkulationsopgaven i en ordreproducerende virksomhed indenfor det interne regnskabs rammer nødvendigvis medfører, at man „vikles ind i“ fordelingsnøgler. At undgå dette, hvilket naturligvis i høj grad er ønskeligt, er vel et spørgsmål om ikke at gå videre i produkt- eller ordretilregningen, end det er logisk holdbart samt at tage hensyn til, hvad der ved en sådan tilregning måtte være stridende med andre opgaver og hensyn.

Heller ikke kontrolopgaven forekommer mig håbløs som opgave for det interne regnskab ved hjælp af et afdelings- og standardregnskab, end ikke i kombination med en efter ovennævnte synspunkter „forsigtig“ løsning af kalkulationsopgaven. Det er naturligvis primært, at løsning af kontrolopgaven ikke finder sted ved hjælp af en dekomponeringsteknik, der såvel teoretisk som praktisk er uholdbar, som tilfældet er med den af prof. Vagn Madsen kritiserede spaltning i beskæftigelses-, ydelses- og omkostningskomponenter. Den eneste af disse komponenter, der efter min opfattelse kan siges at være ren og i praksis anvendelig er beskæftigelseskomponenten udtrykt som differencen mellem de kalkulerede og de budgetterede faste omkostninger i det omfang disse er indregnet i satserne. Iøvrigt har jeg fået det indtryk ved læsningen af prof. Vagn Madsens bog, at kontrolopgaven løst ved hjælp af et afdelings- og standardregnskab er umulig, fordi denne dekomponeringsteknik er umulig. Det er helt klart, at nævnte dekomponeringsteknik er ubrugelig, men jeg finder det ikke dermed bevist, at kontrolopgaven på basis af et afdelings- og standardregnskab er uden interesse. Hvis man overhovedet skal dekomponere, findes der andre – og i praksis bedre egnede – systemer, f. eks. det for de variable omkostningers vedkommende at opdele en afdelings resultat på de forskellige omkostningsarter. Derved kommer de enkelte omkostningsarters forskellige måder at variere på eller tilpasse sig produktionen på frem, og samtidig udskilles differencerne for de omkostningsarter, der er uinteressante for kortperiodiske betragtninger. At man ved løsningen af kontrolopgaven tilstræber at følge „management by exception“-princippet og derved begrænser opgaven mest muligt for at undgå overflødig historieforskning, gør kun systemet lettere foreneligt med andre formål.

Hvad angår valg af systemer er betydningen af de moderne databehandlingshjælpemidler nævnt i prof. Vagn Madsens bog. Det er med andre ord ikke i samme udstrækning som tidligere aktuelt at tale om et „enten – eller“. Disse hjælpemidler er andet end et redskab til fremskaffelse af hurtigere og bedre oplysninger, idet de på afgørende måde griber ind i de principielle overvejelser vel valg af systemer og derfor også i udformningen af teorierne.

Variabilitetsprincippet er naturligvis rigtigt og anvendes ved løsning af alle økonomiske opgaver indenfor det interne regnskab – altså også kalkulations- og kontrolopgaver, men et regnskabssystem bygget over dette princip med det formål at levere materiale til de fremtidige kalkuleopgaver mener jeg ikke behøver at være det mest effektive instrument. I mange kalkulesituationer vil man formodentlig med fordel anvende budget- og normtal i modsætning til de registrerede data. Alt efter hvilke metoder man udformer budget- og normtal efter vil man sikkert ofte i samspillet mellem disse og de registrerede oplysninger have det nødvendige effektive redskab i kalkulesituationer.